

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การศึกษาของพระสงฆ์ในประเทศไทย มีมาตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัย เรื่อยมาจนมาถึงในสมัยอยุธยาการศึกษาของพระสงฆ์มีเฉพาะแต่เพียงด้านพระปริยัติธรรมอย่างเดียว ผู้ที่มีโอกาสที่ได้ศึกษาเล่าเรียนนั้นส่วนมาก ก็จะเป็นเด็กชายมากกว่าเด็กหญิงเพราะผู้ชายได้มีโอกาสบวชเรียนในสมัยโบราณนิยมศึกษาเป็นภาษาบาลี ที่เรียกว่าการศึกษาพระปริยัติธรรมซึ่งเป็นสิ่งที่เรียนรู้ได้ยากสำหรับภิกษุ สามเณรทั่วไปจึงปรากฏว่าภิกษุสามเณรที่มีความรูปร่างในพระธรรมวินัยอย่างทั่วถึงมีน้อย (กรมการศาสนา. 2537 : 4) การเรียนรู้และคุณลักษณะของมนุษย์นั้นมีความแตกต่างกันไปตามสภาพแวดล้อม และประสบการณ์ที่แต่ละคนได้รับรู้ประกอบกับการใช้สติปัญญาที่แต่ละคนมีอยู่พิจารณาพิเคราะห์ และตัดสินใจเลือกรับเรื่องราวที่ต้องการและกำหนดเป็นคุณลักษณะเฉพาะตนขึ้น ดังนั้นองค์ประกอบสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้และการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนก็คือ แหล่งเรียนรู้ และสภาพแวดล้อมทางการเรียน โรงเรียนเป็นสถาบันสำคัญต่อการเรียนรู้และสร้างคุณลักษณะของมนุษย์ เป็นสถานที่อบรมสั่งสอนให้วิชาความรู้ ความคิดทักษะ และเจตคติที่จะนำไปสู่การดำรงชีวิต รวมทั้งพัฒนาสังคมให้เกิดความสุขและเจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น ไป การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเป็นการผสมผสานกันระหว่างหลักสูตร เนื้อหาของวิชาที่เรียน ครูกฎ ระเบียบข้อบังคับ การปกครองและเพื่อนร่วมชั้นเรียนร่วม โรงเรียน การจัดแหล่งเรียนรู้ จึงเป็นเรื่องสำคัญ และเป็นองค์ประกอบที่มีอิทธิพล ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและคุณลักษณะของผู้เรียน ได้เป็นอย่างดี (กรมวิชาการ. 2545 : 10-25)

จากผลประเมินผลการจัดการศึกษาของไทย พบปัญหาหลักของการจัดการศึกษาหลายด้าน โดยเฉพาะด้านการบริหารและการจัดการเป็นปัญหาหนึ่งที่สำคัญที่ทำให้การจัดการศึกษาไม่บรรลุผล มีสาเหตุหลักหลายประการเช่น การจัดการศึกษาไทยถูกมองว่าเป็นหน้าที่ของรัฐ ของสถานศึกษา ผู้บริหาร และครู ที่มีระบบราชการเป็นกลไกสำคัญของการจัดการ โดยการจัดการศึกษาขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน กล่าวคือ ไม่ได้คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน ครอบครัวและชุมชน ไม่ว่าจะเป็นการมีส่วนร่วมในกระบวนการแสดงความคิดเห็น เพื่อกำหนดนโยบายการร่วมวางแผนพัฒนาการจัดการศึกษา (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. 2544: 5-20) อย่างไรก็ตามแม้ปัจจุบันหน้าที่ในการจัดการศึกษา จะอยู่ในโรงเรียนเป็นส่วนใหญ่ก็ตาม ในความเป็นจริงสถานศึกษาก็เป็นส่วนหนึ่งของชุมชน และหนึ่งในหลักการบริหาร โรงเรียนก็คือ การบริหารความสัมพันธ์กับชุมชน

แต่บางโรงเรียนและชุมชนมีสภาพต่างคนต่างอยู่จนแทบจะไม่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันเลย (รุ่ง แก้วแดง, 2541: 7-20)

แม้กระนั้นก็ตาม โรงเรียนที่จะประสบความสำเร็จนั้นจะต้องอาศัยพื้นฐานของ วิสัยทัศน์ หรือความคาดหวังของผู้มีส่วนร่วมได้เสีย ได้แก่ ผู้ปกครอง นักเรียน ครู อาจารย์ ผู้บริหาร โรงเรียน คณะกรรมการโรงเรียน และชุมชนของสถานศึกษา ร่วมกันสร้างเป้าหมาย โดยมุ่งไปที่ตัว นักเรียนที่เป็นผลผลิตและร่วมกันวางแผนยุทธศาสตร์ โดยอาศัยข้อมูล และความร่วมมือกันอย่าง จริงจัง (ประยุกต์ ประทุมทิพย์, 2544 : 20-35) จากงานวิจัยของ เสาวนิตย์ ชัยมุสิก (2544 : ก-ข) พบว่า การเปลี่ยนสภาพการบริหารมาเป็นการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานนั้น บทบาทของ ผู้บริหารจะเปลี่ยนไป โดยมุ่งเน้นการเป็นผู้นำการใช้แบบผู้นำแบบสนับสนุนการใช้การบริหารแบบมี ส่วนร่วม ทั้งในรูปแบบคณะกรรมการสถานศึกษา ที่ผู้บริหารเป็นคณะกรรมการและเลขานุการ หรือ การให้ครู อาจารย์มีส่วนร่วมในการตัดสินใจการกระจายอำนาจ การสร้างทีมงาน การพัฒนาทีมงาน ซึ่งต้องการผู้บริหารมืออาชีพเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ มีความสามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเรื่อง การสอน และการเรียนรู้ รวมทั้งประสานสัมพันธ์และจัดสรรทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา (ปิยะ พันกล้า, 2533 : 3) ในอดีตเป็น โรงเรียนสังกัดกรมการศาสนา ที่กระทรวงศึกษาธิการอนุญาตให้จัดตั้งขึ้นด้วยความเห็นชอบของคณะ สงฆ์เพื่อขยายโอกาสทางการศึกษาให้แก่ผู้เรียนที่เป็นพระภิกษุสามเณรที่ด้อยโอกาส และเมื่อวันที่ 29 กันยายน พ.ศ. 2535 กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยโรงเรียน พระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา (สุทธิพงษ์ ดันดิยะพิศาลสุทธิ, 2536 : 17) โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้โรงเรียนดังกล่าวเป็นประโยชน์ต่อฝ่ายศาสนจักร เพื่อพระภิกษุสามเณร ได้ศึกษาเล่าเรียน เป็นศาสนทายาทที่ดี มีความรู้ความสามารถ ตลอดจนความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมทาง พระพุทธศาสนาอย่างแท้จริง ทำให้เป็นผู้ประพฤติปฏิบัติชอบดำรงตนอยู่ในสมณธรรมควรแก่ การ ประพฤติปฏิบัติเคารพบูชา และมีความรู้ที่สามารถอบรมสั่งสอนประชาชนได้ แต่ในปัจจุบัน กระทรวงศึกษาธิการ ได้ออกกฎกระทรวงว่า ด้วยสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยสถาบัน พระพุทธศาสนา พ.ศ. 2548 (ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 122 ตอนที่ 54 ก, หน้า 18 – 20) โรงเรียนพระ ปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา สังกัดกองพุทธศาสนศึกษา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ตาม ระเบียบว่าด้วยโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา 2546 (ระเบียบโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา 4 มิถุนายน พ.ศ. 2546) ในกรณีนี้โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ได้ เน้นการบริหารงานสอดคล้องกับกรอบแนวคิดการบริหาร โรงเรียนตามพระราชบัญญัติระเบียบ บริหารราชการ กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 (ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 120 ตอนที่ 62 ก.) ซึ่ง ประกอบด้วยการบริหารงาน โรงเรียนทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการ

บริหารงานทั่วไป ด้านการบริหารงบประมาณ และด้านการบริหารงานบุคคล

การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา เป็นการศึกษารูปแบบหนึ่งของการศึกษา คณะสงฆ์ จัดตั้งขึ้นเพื่อให้พระภิกษุสามเณร ได้มีโอกาสศึกษาสายสามัญตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งมีมัธยมศึกษาตอนต้น และตอนปลาย (พระเทพปริยัติสุธี, 2545 : 35) สำหรับการ จัดหลักสูตร ได้จัดให้มีวิชาที่เหมาะสมแก่ภาวะของพระภิกษุและสามเณรที่จะศึกษาได้ โดยไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย และเป็นวิชาที่จำเป็นแก่งานของพระพุทธศาสนา (ภุริสา ปราบวิบูล 2535 : 1) จังหวัดหนองคายมีโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในสังกัดกลุ่มที่ 8 ของจังหวัดหนองคาย จำนวน 14 โรงเรียน ถือเป็นกลุ่มพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา นำร่องของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ในด้านการศึกษา แผนกสามัญศึกษา ซึ่งปรากฏการณ์ของสภาพปัญหาที่เป็นจริง โดยเฉพาะประเด็นของการบริหารงาน ทั้งในส่วนของผู้บริหาร และครูผู้สอนพบว่า ความเข้าใจในเนื้อหาสาระและการปรับแนวคิดของการบริหารวิชาการในบริบทของรูปแบบการศึกษาขั้นพื้นฐานและการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม ยังไม่สอดคล้องกัน ตลอดทั้งการบริหารงานทั่วไป การบริหารงบประมาณ และการบริหารบุคคล ยังเป็นปัญหาที่สั่งสมมายาวนาน แม้ว่า จะได้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง มาตามลำดับ แต่ก็ยังต้องอาศัยระยะเวลา และการพัฒนาความชำนาญของบุคลากรในโรงเรียน รวมทั้งการประสานกับหน่วยงานของทางราชการที่เกี่ยวข้องกับงบประมาณ เพื่อเอื้อต่อการบริหารงานของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ

จากสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ (พระญาณวรุตน์ ต้องกลิ่น, 2552 : 3) ได้ทำการศึกษาปัญหาและแนวทางการแก้ไข การบริหารงาน โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน พบว่า 1. ปัญหางานวิชาการ คือ การขาดความรู้ ทักษะ และความไม่เข้าใจต่อการบริหารงานวิชาการตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน จากการโรงเรียน เปลี่ยนจากหลักสูตรพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา พ.ศ. ๒๕๓๕ ไปบริหารตามแนวทางของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. ๒๕๔๔ ซึ่งระบบการบริหารจัดการที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ หลักสูตร กลุ่มสาระการเรียนรู้ แผนการสอน วิธีวัดผลและประเมินผลแนวใหม่ และการกำกับติดตามเกิด ประสบปัญหาในแนวทางปฏิบัติที่ทำให้เกิดความสงสัย ไม่แน่ใจว่าปฏิบัติได้ถูกต้องตามหลักสูตร หรือไม่ ทั้งนี้ ถึงแม้จะมีการฝึกอบรม หรือติดตามข่าวสารทางการศึกษา แต่ก็มีแนวทางปฏิบัติ หลากหลายจนเกิดความไม่แน่ใจในระบงงานที่เกี่ยวข้องกับงานวิชาการ 2. ปัญหาางงบประมาณ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ค่าเช่า และการได้รับการโอนเงินงบประมาณจากส่วนราชการสู่โรงเรียน เป็นรายเดือนและงบประมาณจะมากหรือน้อย ก็จะขึ้นอยู่กับจำนวนนักเรียนเป็นรายคน ทำให้เกิดความแตกต่างของงบประมาณที่ได้รับแต่ละโรงเรียนมากน้อยแตกต่างกันไป หลายโรงเรียนจึง ประสบปัญหาเงินงบประมาณไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายของโรงเรียน เงินงบประมาณถูกโอนเป็นเงิน ก้อนใหญ่ที่จำแนกรายจ่ายไม่ชัดเจนเนื่องจากเป็นเงินหมวดอุดหนุน จึงทำให้โรงเรียนที่ไม่มีแผนการ

ใช้จ่ายเงิน นำเงินไปใช้จ่ายอย่างไม่มีประสิทธิภาพ ไม่ตรงกับวัตถุประสงค์กับการใช้เงินเพื่อบริหาร การเรียนการสอนเป็นหลัก 3. ปัญหาของการบริหารงานบุคลากร คือ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ขาดบุคลากรที่มีความชำนาญการด้านความรู้ วามเข้าใจ และทักษะ ในเรื่องที่ เกี่ยวกับหลักสูตร แผนการสอน วิธีการสอนที่อ้างอิงจากหลักวิชาการ การวิจัยพัฒนาและแก้ไขปัญหา การเรียนการสอนของตนเอง ทั้งนี้เป็นปัญหาจากบุคลากรส่วนใหญ่เรียนจบมาในสาขาที่ไม่ตรงกับ วิชาที่สอนหรือภาระงานอื่นๆ ที่รับผิดชอบ เป็นที่ยอมรับกันว่าจะไม่มีความชำนาญในการปฏิบัติงาน อย่างแน่นอน นอกจากนี้ ยังประสบกับปัญหาการขาดขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานอีกด้วยทั้งในด้าน ค่าตอบแทน สวัสดิการ และความก้าวหน้าในวิชาชีพ จึงทำให้เกิดความเลื่อมซา ขาดแรงกระตุ้น ที่จะ พัฒนาคุณภาพการทำงานของตนให้เจริญก้าวหน้าอย่างเห็นได้ชัดเจน ทั้งนี้เพราะทางราชการยังไม่ได้ บรรจุบุคลากรของ โรงเรียนพระปริยัติธรรมให้เป็นข้าราชการหรือพนักงานของรัฐ แต่มีฐานะเป็น เพียงลูกจ้างของโรงเรียนเท่านั้น 4. ปัญหาในการบริหารงานกิจการนักเรียน คือ ระบบการช่วยเหลือ นักเรียนที่ดีมีประสิทธิภาพไม่ได้ถูกนำมาใช้ในการดำเนินงาน นักเรียนจึงไม่ได้รับข้อมูลสารสนเทศ ที่เป็นประโยชน์ในอันจะทำให้เกิดความเข้าใจที่ดีต่อการตั้งใจศึกษาเล่าเรียน จนนักเรียนถูกละเลยการ ดูแลสุขทุกข์ในการดำเนินชีวิต แม้นักเรียนจะพักอาศัยอยู่ในวัดที่มีครูประจำอยู่ดูแล แต่ก็ไม่ได้รับการ ดูแลอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ นักเรียนใน โรงเรียนพระปริยัติธรรมจึงมีลักษณะที่ได้รับการพัฒนา บุคลิกภาพไม่ถูกต้องในบางครั้ง ทั้งนี้มีสาเหตุมาจาก นักเรียนเป็นสามเณรที่พักอาศัยอยู่ในวัดซึ่ง ห่างไกลจากครอบครัวพ่อแม่ที่อยู่ต่างอำเภอหรือต่างจังหวัด จึงขาดความอบอุ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในรายที่มีปัญหาทางครอบครัวมาก่อนที่พ่อแม่แยกทางกันหรือขาดพ่อหรือแม่คนใดคนหนึ่ง นักเรียน จึงมีปัญหาทางพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมอย่างอง่าง จึงส่งผลให้นักเรียนขาดเรียนบ่อย และแต่งกายไม่ เรียบร้อย เป็นต้น

จากสภาพปัญหาการบริหาร โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาดังที่ได้กล่าว ไว้ในเบื้องต้น มีงานวิจัยที่สนับสนุนของ พระปลัดมนัสชัย คชสิทธิ์ (2548 : บทคัดย่อ) ได้ ทำการศึกษาปัญหาการบริหารงานวิชาการของ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในจังหวัด นครราชสีมา ตามทัศนะของผู้บริหารและครูผู้สอน พบว่า 1. ปัญหาการบริหารงานวิชาการโรงเรียน พระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ในจังหวัดนครราชสีมา ตามทัศนะของผู้บริหารและครูผู้สอน โดย รวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทั้ง 4 ด้าน 2. ปัญหา การบริหารงานวิชาการโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ในจังหวัดนครราชสีมา ตามทัศนะ ของผู้บริหารและครูผู้สอน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง มีระดับ ปัญหาการบริหารงานวิชาการอยู่ในระดับมาก จำนวน 5 ข้อ ได้แก่งบประมาณที่จำเป็นต้องใช้ในการ วางแผนงานวิชาการมีน้อย งบประมาณ ของโรงเรียนมีน้อยทำให้ปฏิบัติตามแผนงานวิชาการไม่ได้ มี สื่อการสอนและห้องสมุดสนับสนุนการเรียนการสอนไม่เพียงพอ ไม่มีงบประมาณในการตรวจสอบ

การปฏิบัติ งานวิชาการ งบประมาณในการแก้ไขปัญหา งานวิชาการมีน้อยทำให้เกิดปัญหา สอดคล้องกับ พระมหาจิรพงษ์ อินทร์ตา (2548 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอน ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของครูอาจารย์ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 3 พบว่า 1. ครูอาจารย์ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 3 มีปัญหา การจัดการเรียนการสอน อยู่ในระดับปานกลางโดยภาพรวมและรายด้าน 2. ครูอาจารย์ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 3 ที่เป็นบรรพชิตและที่เป็นฆราวาส มีปัญหาโดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อทั้ง 4 ด้าน พบว่า มีปัญหาแตกต่างกัน 6 ข้อ คือ ครูไม่มีการเตรียมความพร้อมของผู้เรียนก่อนการนำสื่อการเรียนการสอนไปใช้จริง ครูไม่ทดลองใช้สื่อการสอนก่อนการนำสื่อการเรียนการสอนไปใช้จริง ครูขาดการติดตามความรู้ใหม่ ๆ ด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง โรงเรียนใช้เกณฑ์การประเมินผลการเรียนการสอนสูงเกินไป นักเรียนแต่ละห้องเรียนมีจำนวนมากทำให้เป็นอุปสรรคต่อการประเมินผลภาคปฏิบัติและครูอาจารย์ผู้สอนขาดความ ยุติธรรมในการประเมินแต่ละรายวิชาให้เป็นไปตามสภาพที่เป็นจริง สอดคล้องกับ พระปลัดชัยวัฒน์ ธรรมบัณฑิต (2548 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาสภาพและปัญหา การบริหาร โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 11 ผลการศึกษา ค้นคว้าวิจัย พบว่า ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็น เกี่ยวกับสภาพการบริหาร โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 11 โดยรวมทั้ง 4 ด้านอยู่ ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับ การบริหาร โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ การบริหารงานทั่วไป การบริหารงบประมาณ และการบริหารวิชาการ ตามลำดับ ส่วนปัญหาการบริหาร โรงเรียนตามความเห็นของผู้บริหารและครูพบว่า ผู้บริหารและครูมีปัญหาการบริหารโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

จากผลงานวิจัยที่พบแสดงให้เห็นว่า ตำแหน่ง และสถานภาพของบุคลากร ที่ปฏิบัติงานในด้านการบริหารด้านวิชาการ ด้านการบริหารงานทั่วไป ด้านงบประมาณ และด้านบุคคล มีผลต่อสภาพปัญหาและการแก้ปัญหาการบริหารงานโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ดังนั้น เพื่อเป็นการส่งเสริมแนวทางแก้ไขปัญหการบริหารงานโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดหนองคาย ให้มีประสิทธิภาพ มีความเจริญก้าวหน้า และสอดคล้องกับ นโยบายรัฐบาล นโยบายของกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา และ สอดคล้องกับสภาพปัญหาข้อเท็จจริง ผู้วิจัยจึงทำการศึกษารื่องปัญหาการบริหารงานโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดหนองคาย โดยนำตัวแปรข้อมูลทั่วไปจากตำแหน่ง และสถานภาพ ของผู้บริหารครูผู้สอน เจ้าหน้าที่และกรรมการสถานศึกษาทั้งบรรพชิต และฆราวาส มาทำการศึกษา เพื่อให้ได้ข้อมูลนำไปปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาระบบการบริหารงานทั้ง 4 ด้านให้มีความก้าวหน้าต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการบริหาร โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดหนองคาย
2. เพื่อเปรียบเทียบปัญหาการบริหาร โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดหนองคาย จำแนกตาม ตำแหน่ง และสถานภาพ
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะต่อการแก้ปัญหาการบริหาร โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดหนองคาย

สมมุติฐานการวิจัย

1. ปัญหาการบริหาร โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดหนองคาย โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง
2. บุคลากรที่มี ตำแหน่ง และสถานภาพ ต่างกันมีความคิดเห็นต่อการปัญหาการบริหารงานโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดหนองคาย แตกต่างกัน

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ บุคลากรของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดหนองคาย จำแนกเป็น ผู้บริหาร ครูผู้สอน เจ้าหน้าที่ และกรรมการสถานศึกษา จาก 14 โรงเรียน จำนวน 342 รูป/คน
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ บุคลากรของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดหนองคาย จำแนกเป็น ผู้บริหาร ครูผู้สอน เจ้าหน้าที่ และกรรมการสถานศึกษา จาก 14 โรงเรียน จำนวน 342 รูป/คน ซึ่งได้จากขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยการคำนวณตามสูตรของ ทาโร ยามาเน่ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545:41-42) จำนวน 184 รูป/คน

3. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่

3.1.1 ตำแหน่งของบุคลากร

- ผู้บริหาร หมายถึง ผู้จัดการ ผู้อำนวยการ ผู้ช่วยผู้อำนวยการ
- ครูผู้สอน หมายถึง บุคลากรสายผู้สอน
- เจ้าหน้าที่ หมายถึง บุคลากรสายปฏิบัติการ
- กรรมการสถานศึกษา หมายถึง บุคคลที่ได้รับแต่งตั้งเป็นกรรมการ

สถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2542

3.1.2 สถานภาพของบุคลากร ได้แก่

- บรรพชิต หมายถึง บุคลากรที่มีสถานภาพเป็นพระภิกษุ
- คฤหัสถ์ หมายถึง บุคลากรที่มีสถานภาพเป็นฆราวาส

3.2 **ตัวแปรตาม** หมายถึง สภาพปัญหาการบริหาร โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดหนองคาย จำนวน 4 ด้าน (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2546: 13) ดังนี้

1. ด้านการบริหารงานวิชาการ
2. ด้านการบริหารงานทั่วไป
3. ด้านการบริหารงานบุคคล
4. ด้านการบริหารงานงบประมาณ

คำนิยามศัพท์เฉพาะ

1. **โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา** หมายถึง โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดหนองคาย กลุ่มที่ 8 ที่วัดจัดตั้งขึ้นตามประกาศของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ พ.ศ. 2546 จำนวน 14 โรงเรียน ได้แก่ 1) โรงเรียนบาลีสาธิตศึกษามหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วัดศรีระเกษ 2) วัด โกเสยเขต วัด โกเสยเขต ตำบลปะโค อำเภอเมือง 3) วัด ไตรภูมิ วัด ไตรภูมิตำบลเชกา อำเภอเชกา 4) พระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาวัดโพธิ์งาม วัด โพธิ์งาม ตำบลวัดหลวง อำเภอโพนพิสัย 5) วัดศรีโสภณธรรมทาน วัดศรีโสภณธรรมทาน ตำบลบึงกาฬ อำเภอบึงกาฬ 6) บาลีสาธิตวัดเขตอุดม วัดเขตอุดม ตำบลวัดธาตุ อำเภอเมือง 7) พระปริยัติธรรมวัดช้างเผือก ตำบลพานพร้าว อำเภอศรีเชียงใหม่ 8) พระธาตุวิทยา วัดพระธาตุราษฎร์บำรุง ตำบลกอมเกาะ อำเภอเมือง 9) พระธาตุบังพวน วัดพระธาตุบังพวน ตำบลพระธาตุบังพวน อำเภอเมือง 10) วัดอัมพวัน วัดอัมพวัน ตำบลท่าบ่อ อำเภอท่าบ่อ 11) วัดเวฬุวันวิทยา วัดเวฬุวัน ตำบลชุมชนบูร กิ่งอำเภอศรีวิไล 12) วัด โทธิสมภาร วัด โทธิสมภาร ตำบลค่ายบกหวาน อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย 13) ดอนโพธิ์ธรรมสถาน วัดกุ่มภประดิษฐ์ ตำบลโพนสา อำเภอท่าบ่อ 14) พระปริยัติธรรมวัดจันทรสัมคคี วัดจันทรสัมคคี ตำบลมีชัย อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ตามระเบียบสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติกำหนด

2. **กลุ่มโรงเรียน** หมายถึง โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดหนองคายทุกแห่ง

3. **บุคลากร** หมายถึง บุคลากรของ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา แบ่งออกเป็น ดังนี้ ผู้บริหาร ครูผู้สอน เจ้าหน้าที่ และกรรมการสถานศึกษา

3.1 **ผู้บริหาร** หมายถึง ผู้จัดการ ผู้อำนวยการ ครูใหญ่ และ ผู้ช่วยผู้อำนวยการ

3.2 **ครูผู้สอน** หมายถึง บุคลากรของ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาที่ทำหน้าที่ในสายการสอน

3.3 เจ้าหน้าที่ หมายถึง บุคลากรของ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาที่ทำหน้าที่สายปฏิบัติการ

3.4 กรรมการสถานศึกษา หมายถึง บุคคลที่ได้รับแต่งตั้งเป็นกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2542

4. สภาพปัญหาการบริหารงานโรงเรียน หมายถึง อุปสรรคหรือลักษณะการบริหารงานโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ที่ขัดขวางการบริหารการจัดการในด้านการบริหารงานวิชาการ การบริหารงานทั่วไป การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานงบประมาณ

4.1 การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ของผู้บริหาร โรงเรียน ที่เกี่ยวกับการวางแผน การควบคุม กำกับ ติดตาม นิเทศ การจัดหา พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา พัฒนาระบบการเรียนรู การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา พัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา พัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน ประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น ส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวย องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษาการผลิตและการส่งเสริมซึ่งเป็นที่ปฏิบัติในขอบข่ายงานวิชาการด้านต่างๆ เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้ครูในโรงเรียนสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4.2 การบริหารงานทั่วไป หมายถึง การจัดการทั่วไปภายใน โรงเรียน ประกอบด้วย การดำเนินงานธุรการ งานเลขานุการคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พัฒนาระบบเครือข่าย ข้อมูลสารสนเทศคุณภาพผู้เรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การประสานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษา จัดระบบการบริหารและพัฒนาองค์กร งานเทคโนโลยีสารสนเทศ ส่งเสริมสนับสนุนด้านวิชาการ งบประมาณ บุคลากรและบริหารทั่วไป การดูแล สถานที่และสภาพแวดล้อม จัดทำสำมะโนนักเรียน ส่งเสริมและประสานการจัดการศึกษาในระบบนอกระบบตามอัธยาศัย ส่งเสริม สนับสนุนและประสานการจัดการศึกษาของบุคคล ชุมชน องค์กรและหน่วยงานอื่นๆ จัดระบบการควบคุมภายใน หน่วยงาน การบริการสาธารณะ

4.3 การบริหารงานบุคคล หมายถึง กระบวนการบริหารงานบุคลากรภายในโรงเรียน เริ่มตั้งแต่การวางแผนอัตรากำลังและการกำหนดตำแหน่ง การสรรหา การคัดเลือก และบรรจุแต่งตั้ง บุคลากรที่มีคุณสมบัติเหมาะสมในตำแหน่ง การสร้างเสริมประสิทธิภาพบุคลากร ในการปฏิบัติงาน วินัยและการรักษาวินัย และการออกจากหน้าที่

4.4 การบริหารงานงบประมาณ หมายถึง การบริหารการเงินและบัญชีของโรงเรียน การบริหารรายได้จากรายรับค่าธรรมเนียมการเรียน และการบริหารค่าใช้จ่าย จัดทำและเสนอขอ งบประมาณ ตรวจสอบ ติดตามประเมินผล รายงานผล การบริหารพัสดุ และสินทรัพย์ เพื่อให้โรงเรียน

ได้ผลผลิตหรือผลลัพธ์ คือนักเรียนที่มีคุณภาพเป็นไปตามข้อตกลงให้บริการ และเพื่อให้สถานศึกษาสามารถบริหารจัดการทรัพยากรได้อย่างพอเพียงและมีประสิทธิภาพ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้สามารถนำผลจากการวิจัย ไปแก้ปัญหาการบริหาร โรงเรียน พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดหนองคาย ให้เกิดประสิทธิภาพเป็นผลดีต่อผู้เรียนและประเทศชาติ โดยส่วนร่วม
2. ผลการวิจัยสามารถนำไปปรับใช้ใน โรงเรียนเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในพื้นที่ของกลุ่มจังหวัดอื่นได้

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY